

использования устройств мобильного Интернета, специальных программ, Интернет-ресурсов и электронного гербария в пределах выполнения групповых и индивидуальных заданий полевых практик из систематики растений и экологии.

Ключевые слова: природоохранные интересы, студенты естественных факультетов, учебно-полевые практики, мобильный Интернет, электронный гербарий.

Kobryushko O. Introduction of modern technologies in the process of forming of nature protection interests of students of natural faculties during the educational-field practice.

The paper considered and scientifically justified by the possibility of using the latest multimedia technologies in shaping environmental interests of students in the Science Faculties teaching-field practice, including the use of devices mobile internet, special programs, online resources and electronic herbarium within the execution group and individual tasks of field practices of plant systematics and ecology.

Keywords: environmental interests, natural faculties, students, teaching - field practices, the mobile Internet, e herbarium.

УДК 378:53

Колосова Л. М.

ПРОЕКТНО-ВПРОВАДЖУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОПТИМАЛЬНА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ

Розглядається формування нової професійно-педагогічної культури педагогів, що ґрунтується на проектно-впроваджувальній діяльності як оптимальній формі реалізації творчого потенціалу вчителя в інноваційному просторі сучасної освіти.

Ключові слова: готовність до інновацій, саморегуляція, самоуправління, науково-методичний центр, професійно-педагогічна діяльність, проектно-впроваджувальна діяльність.

В умовах розбудови освітньої галузі потребує конкретних змін система науково-методичного супроводу педагогічних працівників як найвагоміший чинник забезпечення інноваційного режиму її функціонування.

Методична служба, яка в цілому зорієнтована на всебічне задоволення професійних запитів працівників освітньої галузі, підвищення професійної компетентності освітян у відповідності до сучасних вимог, має забезпечувати умови формування професійної готовності вчителя до роботи в інноваційному режимі, формування нової культури професійно-педагогічної діяльності, що зокрема ґрунтується на проектно-впроваджувальній діяльності як оптимальній формі реалізації творчого потенціалу вчителя в інноваційному просторі сучасної освіти.

Виходячи з того, що проектно-впроваджувальна діяльність розуміється науковцями та практиками як така, що передбачає самостійне виявлення вчителем проблеми в педагогічній практиці, обґрунтування шляхів її розв'язання на основі застосування інноваційних технологій, розробку персонал-технології досягнення прогнозованих результатів та безпосереднє впровадження в практику роботи, вона може розглядатися як продуктивна діяльність педагога, що потребує певної професійної готовності до її здійснення.

Постає проблема формування андрагогічного простору, зорієнтованого на застосування науково обґрунтованих та виважених підходів до компетентнісного розвитку та самореалізації особистості педагога в контексті проектно-впроваджувальної діяльності.

Ряд учених розробляли технології науково-методичного супроводу впровадження інновацій з використанням методу проектів: інноваційний дидактичний проект в системі

проектно-технологічної діяльності (Л. Забродська, О. Онопрієнко, А. Цимбалару, Л. Хоружа та ін.); науково-методичний проект в системі проектно-впроваджувальної діяльності (О. Мариновська та ін.); технологічний проект як модель персоналізованої інноваційної діяльності (Т. Гришина та ін.); соціально-педагогічний проект у роботі творчої групи (В. Логвін, С. Набой та ін.); методичне проектування і освоєння предметної технології з використанням технологічної картки (В. Монахов та ін.). Дослідження проектно-технологічної діяльності здійснювали Л. Ващенко, В. Гузеєв, В. Докучаєва, Л. Калініна, І. Осадчий та ін.

У процесі вивчення науково-педагогічної літератури, публікацій науковців у періодичних виданнях з'ясовано теоретичні засади та досвід практичного застосування технології проектно-впроваджувальної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти. Вважаємо за доцільне розглянути проектно-впроваджувальну діяльність як процес якісної зміни сукупності науково-методичних знань педагогів, що сприяють їх самореалізації у професійній діяльності.

Метою статті є висвітлення питання формування нової професійно-педагогічної культури педагогів на засадах проектно-впроваджувальної діяльності, що орієнтована на реалізацію їх творчого потенціалу.

Звернення до поняття “проектно-впроваджувальна діяльність” зумовлено проектувальною, програмувальною роллю науки стосовно людської діяльності, яка “полягає в тому, що наука активно продукує ідеальні плани нових типів людської діяльності, відкриваючи тим самим такі її перспективи, які не виникають без науки або поза наукою” [4, с. 20–21].

В. Биков зазначає, що поряд з традиційними методами і засобами організації та управління системою освіти і науки в Україні гідне місце повинен зайняти проектний підхід, який базується на методології проектного менеджменту й спрямований не на процес, а на кінцевий продукт, на проектні методи й засоби управління процесами інтеграції та розвитку галузі [2].

О. Мариновська вважає проектно-впроваджувальну діяльність різновидом інноваційної, що передбачає цілеспрямований, спланований та керований процес формування готовності вчителів у післядипломній освіті до впровадження найновіших досягнень науки в практику [5].

Ми виходимо з того, що проектно-впроваджувальна діяльність ґрунтується на розумінні того, що “навчання вчителя не повинно зводитись до набуття знань і вмінь, воно насамперед має розвивати здатність свідомо управляти своїми професійними діями, вказувати шляхи до досягнення передбачуваної гідної педагогічної мети, що висувається, на онові прийнятих суспільством ідеалів і цінностей і з якими вони співвідносять свій життєвий шлях у цілому” [6, с. 26].

Здатність педагога до самоуправління та саморегуляції в цьому контексті набуває виключного значення. При цьому зміст поняття саморегуляції вбачається в тому, як учитель враховує значущі зовнішні та внутрішні умови, оцінює результати та коригує свою активність для досягнення суб'єктивно прийнятних результатів, якою мірою процеси самоорганізації розвинені та усвідомлені, а самоуправління розуміється як процес, який пов'язаний з необхідністю прийняття нової мети, пошуком нових рішень та засобів їх досягнення. Самоуправління та саморегуляція – не два різних процеси, а дві сторони активності особистості, діалектичне поєднання мінливого та стійкого в неперервному розвитку суб'єктивного світу людини.

Ідея проектно-впроваджувальної діяльності полягає в тому, щоб повернути широкі кола педагогів до впровадження нового змісту освіти, інноваційного педагогічного досвіду, забезпечити їх професійну взаємодію, активізувати процеси саморегуляції та самоуправління в професійно-педагогічній діяльності засобами науково-методичної роботи в функціональному полі міського науково-методичного центру. В основу

покладено проектну технологію, яка дає можливість реалізовувати проекти професійного розвитку всіх категорій педагогічних кадрів з урахуванням провідних принципів андрагогіки. Особливу роль при цьому відіграє особистісний професійний запит педагога, який лежить в основі мотивації до освоєння нового.

Проектно-впроваджувальна діяльність в умовах міського науково-методичного центру вибудовується на принципах цілісності, системності, структурності і технологічності, що забезпечують її відкритість, креативність, мобільність, високий рівень самоорганізації.

Концептуальні ідеї:

- впровадження інновацій здійснюється за технологічною логікою проектно-впроваджувальної діяльності;
- якісні зміни сукупності науково-методичних знань педагогів в контексті проектно-впроваджувальної діяльності відбуваються в рамках міських науково-методичних проектів;
- застосування проектно-впроваджувальної технології охоплює саморегулювання професійно-педагогічної діяльності та підвищення персональної відповідальності педагога за якість освітніх послуг;
- розгортання проектно-впроваджувальної діяльності створює умови для самореалізації педагога, який опановує основи самоменеджмента інновацій;
- проектно-впроваджувана діяльність сприяє технологізації педагогічного досвіду вчителя.

Реалізація проектно-впроваджувальної діяльності здійснюється шляхом розробки і впровадження системи міських науково-методичних проектів: організаційно-змістових, адаптаційних, науково-пошукових.

Науково-пошукові проекти спрямовані на виявлення проблеми, продуктивне розв'язання якої спонукає до наукового проектування новацій, що мають форму теоретичних проектів, які потребують подальшої експериментальної перевірки, апробації та впровадження в практику. Реалізуються такі проекти через залучення вчителів з високим творчим потенціалом в складі міських творчих груп до дослідно-експериментальної діяльності, що дає можливість створити умови для розвитку й самореалізації особистості вчителя-дослідника. Ілюстрацією такого підходу є впровадження проекту "Навчання і виховання учнів в умовах природовідповідної ноосферної освіти", стрижнем якого є біосоціоадекватна етика (екоетика). Даний проект спрямовується на побудову педагогічного процесу, що не порушує цілісність особистості, мотивує її до розкриття своїх потенційних можливостей, а головним результатом ноосферної освіти є розкриття внутрішніх ресурсів особистості учня, виявлення вже закладених у ньому природою потенційних можливостей. У ході реалізації проекту проводяться науково-методичні заходи, які проходять в діалоговій формі, використовуються прийоми ігрового моделювання, колективного розв'язання проблемних педагогічних ситуацій, мозкового штурму, порівняння, зіставлення з традиційними підходами; глибокий і детальний аналіз інновацій; навчання способам побудови мотиваційного, рефлексивного поля, формується єдиний понятійний простір тощо.

Адаптаційні проекти є передумовою розвитку інноваційного потенціалу загальноосвітніх закладів. Прикладом таких проектів може слугувати проект "Менеджер освіти XXI ст." в рамках міської Школи кадрового резерву, в основу якого покладено індивідуально-диференційований принцип, який враховує інтереси і потенційні можливості педагогів, і спрямований на адаптацію вчителів до можливої майбутньої менеджерської діяльності. Проект носить практико-орієнтований характер і виявляє потенційну готовність педагогів до розвитку власної професійної траєкторії в якості майбутнього управлінця. Реалізація даного проекту спрямована на усвідомлене навчання, активізацію потреби в саморозвитку, підсилення особистісної мотивації до підвищення професійного рівня.

Організаційно-змістові проекти сприяють реалізації загальних закономірностей, законів, принципів, утілених у формі навчальних планів, програм, підручників, навчальних і методичних посібників. Науково-методичний супровід реалізації даних проектів здійснюється через систему курсової підготовки та науково-методичної роботи у міжкурсовий період, що є передумовою ефективного функціонування загальноосвітніх навчальних закладів. До таких проектів можна віднести загальноміські проекти “Науково-методичний центр – як сервісний центр”, “Діяльнісний підхід до впровадження тем енергозбереження в структуру роботи закладів освіти”, “Методична система підготовки педагогів до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій” тощо.

Нами зроблено висновок, що ідея множинності траєкторій професійно-особистісного розвитку педагогів через проектно-впроваджувальну діяльність дозволяє уникнути прихованих, не усвідомлюваних тенденцій професійних криз, зокрема, феномена “звикання” до вже існуючої практики організації науково-методичної діяльності, усунення тенденції інерційності в науково-методичній роботі з педагогами.

Слід зазначити, що проектно-впроваджувальний підхід розвиває у вчителя наступні навички саморегуляції та самоуправління:

- самопланування – передбачає розробку та реалізацію індивідуального науково-методичного проекту, або плану самоосвіти щодо впровадження інновації, вміння мобільно реагувати на зміни, раціонально та ефективно розподіляти та використовувати ресурси та час;

- самоорганізацію – науковий підхід до організації праці, впровадження інновацій, укладання різних видів професійного портфоліо, зокрема технологічного;

- самодіагностику – застосування діагностичного інструментарію визначення рівня готовності до впровадження інновацій, професійної компетентності;

- самоаналіз – використання технологій аналізу (самоаналізу) технологічних уроків, виховних заходів, результатів професійної роботи;

- самоконтроль – проведення моніторингу якості реалізації науково-методичного проекту, навчальних досягнень учнів, їх вихованості, розвитку особистих якостей;

- самопрезентацію – укладання мультимедійних презентацій з досвіду роботи, свідомо участь у конкурсах професійної майстерності тощо.

Цінність проектно-впроваджувального підходу в тому, що зміни, які спрямовані на підвищення ефективності навчально-виховного процесу шляхом застосування інновацій, не нав'язуються ззовні, а здійснюються “самі собою”, узгоджуються з особистісними та професійними потребами вчителів, власними тенденціями розвитку. Г. Єльнікова зазначає, що поєднання зовнішнього управління щодо впровадження інновацій в системі науково-методичної роботи та самоуправління є однією з форм реалізації концепції спрямованої самоорганізації професійної творчої діяльності педагога [2].

Таким чином, проектно-впроваджувальна діяльність є багатоаспектним явищем, що поєднує в собі, крім проектно-діяльності, навчальну, дослідницьку, конструктивну, культурну, пізнавальну, організаційну, комунікативну, оціночну складові. Переваги вбачаються у дотриманні розумного балансу між теорією і практикою, що успішно інтегруються в освітній процес, забезпечуючи розвиток процесів саморегуляції, самоуправління та реалізації творчого потенціалу педагогів в контексті їх професійно-педагогічної діяльності та соціальної взаємодії.

Використана література:

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти / В. Ю. Биков // Монографія. – К. : Атіка, 2009. – 684 с.
2. Єльнікова Г. В. Управленческая компетентность / Г. В. Єльнікова. – К. : Ред. общепед. газ., 2005. – 128 с.

3. Колосова Л. М. Неперервне професійне вдосконалення педагогічних кадрів в умовах науково-методичного центру : наук.-метод. посіб. / Л. М. Колосова ; за заг. ред. Є. Р. Чернишової. – Вознесенськ : МНМЦ, 2011. – 220 с.
4. Лекторский В. А. Диалектика практики и теории / В. А. Лекторский, В. С. Швырев // Вопросы философии. – 1981. – № 11. – С. 12–24.
5. Мариновська О. Я. Проектно-впроваджувальна діяльність як складова педагогічної інноватики / О. Я. Мариновська // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 2. – С. 158-173.
6. Сущенко Т. І. Концепція розвитку післядипломної педагогічної освіти / Т. І. Сущенко // Післядипломна освіта в Україні : міжгалуз. наук.-освіт. журнал. – 2007. – № 1. – С. 23–27.

References:

1. By'kov V. Yu. Modeli organizacijny'x sy'stem vidkry'toyi osvity' / V. Yu. By'kov // Monografiya. – K. : Atika, 2009. – 684 s.
2. El'ny'kova G. V. Upravlencheskaya kompetentnost' / G. V. El'ny'kova. – K. : Red. obshheped. gaz., 2005. – 128 s.
3. Kolosova L. M. Neperervne profesijne vdoskonalennya pedagogichny'x kadriv v umovax naukovometody'chnogo centru : nauk.-metod. posib. / L. M. Kolosova ; za zag. red. Ye. R. Cherny'shovoyi. – Voznesens'k : MNMCz, 2011. – 220 s.
4. Lektorsky'j V. A. Dy'alekty'ka prakty'ky' y' teory'y' / V. A. Lektorsky'j, V. S. Shvyrev // Voprosy fy'losofy'y'. – 1981. – # 11. – S. 12–24.
5. Mary'novs'ka O. Ya. Proektno-vprovadzhuval'na diyal'nist' yak skladova pedagogichnoyi innovaty'ky' / O. Ya. Mary'novs'ka // Ukrayins'ky'j pedagogichny'j zhurnal. – 2015. – # 2. – S. 158-173.
6. Sushhenko T. I. Konceptiya rozvy'tku pisyady'plomnoyi pedagogichnoyi osvity' / T. I. Sushhenko // Pisyady'plomna osvita v Ukrayini: mizhgaluz. nauk.-osvit. zhurnal. – 2007. – # 1. – S. 23–27.

Колосова Л. Н. Проектно-внедренческая деятельность как оптимальная форма реализации творческого потенциала учителя.

Рассматривается формирование новой профессионально-педагогической культуры педагогов, которая основана на проектно-внедренческой деятельности как оптимальной форме реализации творческого потенциала учителя в инновационном пространстве современного образования.

Ключевые слова: готовность к инновациям, саморегуляция, самоуправление, научно-методический центр, профессионально-педагогическая деятельность, проектно-внедренческая деятельность.

Kolosova L. M. Project introduction activities optimal form of implementation of teacher's creative capabilities.

New professional and educational culture of teachers is considered. It is based on the project introduction activities as the optimal form of implementation of teacher's creative capabilities in the innovative space of modern education.

Keywords: preparedness to innovations, self-regulation, self-government, scientific-methodological center, professional and educational activities, project introduction activities.

УДК 378.1(4)

Костецька М. В.

ПРО ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Аналізуються окремі аспекти розвитку європейської вищої освіти, розкривається її сутність, особливості в умовах перехідного періоду. Подається загальна характеристика нормативно-фінансових документів, їх соціальна та економічна доцільність, дається визначення Болонському процесу, аналізується процес розвитку вищої освіти в кінці ХХ – початку ХХІ століття. Стверджується, що розгляд європейської й національної вищої освіти під кутом зору інтенсифікації Болонського процесу є актуальним і зумовлений нагальними потребами часу. Розглядаються основні тенденції розвитку вищої освіти в контексті реалізації ідей розвитку вищої педагогічної освіти в